

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора,
Гнатенко Ірини Анатоліївни
на дисертаційну роботу Рибки Олега Віталійовича
на тему: «Формування інноваційної моделі управління розвитком
державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

У сучасних умовах повоєнної відбудови України, коли країна стикається з чисельними соціально-економічними, інфраструктурними та безпековими викликами, пошук ефективних моделей співпраці між державою та бізнесом стає критично важливим. Одним із таких дієвих інструментів, який довів свою результативність у багатьох країнах світу, є державно-приватне партнерство (ДПП). З огляду на обмеженість бюджетних ресурсів, високий рівень ризиків та потребу в модернізації економіки, залучення приватного капіталу на основі партнерських відносин з державою набуває стратегічного значення для України.

Водночас практична реалізація механізмів ДПП в українських реаліях досі залишається фрагментарною, нерідко ускладненою бюрократичними процедурами, нестачею інституційної підтримки, а також відсутністю системного підходу до управління такими проєктами. У цьому контексті дисертація Рибки О.В. має надзвичайно високу актуальність, адже вона спрямована на створення інноваційної моделі управління розвитком ДПП, яка здатна забезпечити комплексний підхід до формування ефективної публічно-приватної взаємодії в умовах постконфліктного відновлення.

Таким чином, тема дослідження Рибки О.В. є надзвичайно актуальною, своєчасною та соціально значущою, що підтверджується як сучасними викликами повоєнного розвитку України, так і глобальними трендами в управлінні державно-приватною співпрацею.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темами: «Формування, управління та розвиток інноваційних підприємницьких мережевих бізнес-структур в умовах післявоєнного відновлення економіки» (номер державної реєстрації: 0123U100960), в рамках якої обґрунтовано теоретико-методичні основи формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення; «Забезпечення сталого розвитку країни шляхом використання інструментарію інноваційного маркетингу» (номер державної реєстрації: 0123U105328), в рамках якої автором сформовано основні індикатори та методи інноваційного

управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота Рибки О.В. відзначається науковою завершеністю, системністю викладення та логічною структурою, що свідчить про високий рівень опанування дисертантом предметної області дослідження. У науковій праці вирішено важливе і водночас складне завдання формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення, що підтверджує її концептуальну зрілість та практичну значущість.

Достовірність отриманих результатів забезпечено на основі використання широкого арсеналу наукових методів – від загальнонаукових до спеціалізованих економіко-математичних, зокрема методів кореляційно-регресійного аналізу, моделювання, структурно-функціонального аналізу, а також сценарного прогнозування. Інформаційна база дослідження є повною та репрезентативною, включаючи як національний, так і міжнародний досвід функціонування ДПП.

Результати дослідження апробовані у вигляді публікацій у фахових вітчизняних і міжнародних наукових виданнях, а також представлені на науково-практичних конференціях, що засвідчує їхнє схвалення академічною спільнотою. Крім того, практична реалізація запропонованих підходів у діяльності конкретних підприємств підтверджує не лише теоретичну, але й прикладну цінність роботи.

Сформульовані у дисертації положення, висновки та рекомендації ґрунтовно аргументовані, відображають логічну послідовність авторського дослідження і не викликають сумнівів щодо їхньої достовірності. Чітке визначення мети, коректне формулювання завдань і системне їх вирішення дозволили авторів отримати нові наукові результати, які становлять основу для публічного захисту дисертації.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Структура дисертаційної роботи Рибки О.В. є чіткою, логічно вивіреною та відповідає сучасним вимогам до наукових досліджень відповідного рівня. Зміст розділів послідовно розкриває наукову проблематику, а сформульовані положення й висновки є аргументованими та системно інтегрованими у загальну логіку дослідження. Теоретичні та прикладні результати, викладені в роботі, мають високий ступінь достовірності, що підтверджується їх апробацією у фахових виданнях і використанням у практичній діяльності суб'єктів господарювання в контексті повоєнного відновлення. Такий підхід забезпечує не лише наукову новизну, але й прикладну цінність дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Рибки О.В. складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (173 найменування), 25 додатків. Загальний обсяг роботи становить 277 сторінок, з них основного тексту – 203 сторінки, в тому числі 45 таблиць, 38 рисунків.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і представлено нове вирішення важливого наукового завдання, яке пов'язано із розробленням теоретико-прикладних та організаційно-методичних основ формування інноваційної моделі управління розвитком ДПП в умовах повоєнного відновлення.

Досліджено поняття та сутнісну характеристику державно-приватного партнерства, яке концептуалізується як інституціоналізована система довгострокових, формалізованих відносин між публічним та приватним партнерами, що ґрунтується на синергії їх компетенцій, об'єднанні ресурсів та оптимальній алокації ризиків. В основі сутності ДПП – інтеграція повного життєвого циклу проєкту (від проєктування до експлуатації та обслуговування) в єдиний контракт, що створює стимули для досягнення вищої економічної ефективності (Value for Money) порівняно з традиційними державними закупівлями. Фундаментальною відмінністю ДПП від приватизації є збереження за державою права власності на активи та кінцевої відповідальності за надання публічної послуги, що перетворює цей механізм на інструмент управління публічними активами, а не їх відчуження.

Доведено необхідність в умовах повоєнного відновлення України переходу до інноваційно-орієнтованої моделі партнерства, що дає змогу реалізувати ДПП як інституційний канал трансферу передових технологій, управлінських практик та стандартів сталого розвитку. У цьому контексті ДПП набуває статусу безальтернативного імперативу, роль якого виходить за межі традиційного залучення зовнішнього фінансування.

Досліджено та обґрунтовано ключові форми ДПП та моделі його контрактних угод, що створює основу для структурування проєктів з урахуванням специфіки досліджуваної галузі та оптимального розподілу ризиків.

Розроблено інноваційну модель управління розвитком ДПП, яка пропонує формування комплексної, адаптивної екосистеми для повоєнного відновлення України. Ключовими ідеологічними засадами пропонованої моделі є імплементація принципів сталого розвитку за методологією Європейської економічної комісії ООН «ДПП для досягнення цілей сталого розвитку» (PPPs for the SDGs) та поступовий перехід до сервісно-орієнтованої парадигми публічного управління Government 5.0. Такий підхід перетворює ДПП з інструменту створення фізичних активів на механізм досягнення довгострокових соціально-економічних та екологічних цілей.

За підсумками дослідження запропоновано прикладні рекомендації та пропозиції щодо використання механізмів та інструментарію

інноваційного управління розвитком ДПП розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Рибки О.В. зумовлена комплексністю підходу до вирішення актуального наукового завдання – формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення. Достовірність одержаних результатів забезпечується використанням широкого спектру сучасних наукових методів (у т.ч. економіко-математичного моделювання, сценарного аналізу, регресійного моделювання), багаторівневою аналітикою, а також ґрунтовною теоретичною та емпіричною базою дослідження.

У межах дисертації автором запропоновано інноваційний концептуальний підхід до формування інтегрованої архітектури управління розвитком ДПП, яка поєднує організаційно-правові, фінансово-економічні, цифрово-інноваційні та соціально-комунікаційні інструменти, що дозволяє розглядати ДПП не лише як фінансовий механізм, а як стратегічний драйвер модернізації економіки.

Отримані результати у своїй сукупності створюють наукове підґрунтя для імплементації сучасної моделі публічно-приватної взаємодії, адаптованої до викликів післявоєнного розвитку та заснованої на принципах сталості, прозорості та інституційної ефективності.

Найбільш суттєвими результатами, які розкривають наукову новизну дисертації, є:

уперше:

- розроблено концептуальний підхід щодо формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення в аспекті ефективного об'єднання активів державного та приватного партнерств на засадах адаптивності / дисипативності на макро-, мезо- та локальних рівнях, що ґрунтується на синергії їх компетенцій, об'єднанні ресурсів та оптимальній алокації ризиків, інтеграції повного життєвого циклу для забезпечення соціально-економічної ефективності;

удосконалено:

- науково-методичні засади реалізації системного підходу у формуванні інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, в яких, на відміну від наявних, міститься комплекс фундаментальних і прикладних наукових досліджень, технологічних удосконалень, організаційно-правових заходів, інвестиційних проєктів і трансферу технологій, що створює міцний фундамент для ефективного переходу до інноваційно-орієнтованої моделі управління розвитком державно-приватного партнерства;

- науково-методичні положення інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, які, на відміну від наявних, базуються на імплементації принципів сталого розвитку за методологією ЄЕК ООН («PPPs for the SDGs»), що дозволяє поступовий перехід до сервісно-орієнтованої парадигми публічного управління Government 5.0., та перетворює державно-приватне партнерство з інструменту створення фізичних активів на механізм досягнення довгострокових соціально-економічних та екологічних цілей;

- структуру механізму та комплексний інструментарій інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, що на відміну від усталеного, доповнюється інституційним забезпеченням, дозволяє систематизувати дію чотирьох взаємопов'язаних блоків (організаційно-правового, фінансово-економічного, інноваційно-цифрового, соціально-комунікаційного), синергетично націлений на вирішення ключових проблем післявоєнної відбудови. Така інтегрована архітектура дозволяє трансформувати державно-приватне партнерство із суто фінансового інструменту на стійкий до зовнішніх потрясінь механізм, здатний ефективно реагувати на унікальні виклики воєнного стану та стати стратегічним драйвером модернізації повоєнної відбудови економіки України;

дістало подальшого розвитку:

- теоретико-методологічний базис інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, що на відміну від наявних підходів, визначено як концептуальна інституціоналізована система довгострокових, формалізованих відносин між публічними та приватними партнерами, що ґрунтується на синергії їхніх компетенцій, об'єднанні ресурсів та оптимальній алокації ризиків;

- науково-методичні положення аналізу інноваційної проєктної кооперації державно-приватного партнерства, які, на відміну від наявних, базуються на моделі управління стійким розвитком, що дозволяє уникнути фінансових втрат і забезпечити послідовний розвиток державно-приватного партнерства зі збереженням стійкості в умовах повоєнного відновлення.

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в прикладному застосуванні методичних засад та прикладних пропозицій, які було використано в процесі формування інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення.

Основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій. Зокрема, пропозиції автора апробовано в діяльності ТОВ «ГЛОРИ-ПАК» (довідка №12/23 від 23.12.2024 р.); ТОВ «Закордонмонтажспецбуд» (довідка 31 від 05.02.2025 р.); ТОВ «Технологія-Сервіс ЛТД» (довідка 374 від 16.12.2024 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи опубліковано у 6 основних наукових працях, загальний обсяг, що належить автору, становить 4,73 ум. друк. арк., серед них: 3 статті у наукових фахових виданнях категорії Б, 1 – у міжнародному європейському журналі; 2 роботи апробаційного характеру.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності.

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Рибка О.В. дотримувався академічної доброчесності та норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Ознайомившись з результатами дисертаційного дослідження Рибки О.В., та оцінивши роботу позитивно, слід також наголосити на певних дискусійних положеннях:

1. У теоретичній частині (стор. 47–66), де автор презентує інструментарій інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, спостерігається широка типологізація інструментів за функціональними блоками (організаційно-правовий, фінансово-економічний, інноваційно-цифровий та соціально-комунікаційний). Проте, незважаючи на їх загальну характеристику, бракує більш глибокого порівняльного аналізу переваг та обмежень кожного з блоків у контексті реалій повоєнного відновлення України. Таке уточнення дозволило б поглибити методологічну обґрунтованість і продемонструвати адаптивність інструментів до різних економічних сценаріїв, що особливо важливо для практичного застосування моделі.

2. У підрозділі 2.1 (стор. 89–111) наведено ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду, зокрема Великої Британії, Чилі, Хорватії, Боснії і Герцеговини. Цей аналіз є цінним з точки зору порівняльної перспективи, проте у структурі розділу помітно непередставленими залишаються приклади успішних українських кейсів, які могли б слугувати емпіричним підтвердженням дієвості окремих механізмів ДПП у національному середовищі. Враховуючи, що дослідження позиціонується як адаптоване до умов повоєнного відновлення саме України, більш розгорнута

презентація вітчизняного досвіду була б надзвичайно важливою для підвищення прикладної цінності та релевантності отриманих висновків.

3. У підрозділі 2.3 (стор. 135–150), присвяченому визначенню основних індикаторів та методів інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, автор пропонує багатокomпонентний підхід до оцінювання ефективності, що включає використання економіко-математичних методів, зокрема інтегрального оцінювання та факторного аналізу. Проте, попри заявлений інструментарій, результати його практичного застосування подано досить стисло. Було б доцільно представити конкретні приклади розрахунків, зведені дані у вигляді таблиць або графіків, які б відображали динаміку ключових показників у межах апробації. Така деталізація дозволила б краще оцінити реальну прикладну ефективність запропонованої системи індикаторів і підвищити доказовість аналітичної частини дослідження.

4. У підрозділі 3.2 (стор. 167–178), присвяченому комплексному підходу інноваційного управління розвитком державно-приватного партнерства, автор акцентує увагу на інтеграції управлінських, фінансових, цифрових та комунікаційних механізмів. Водночас обґрунтування взаємозв'язку між цими елементами має переважно описовий характер. Для поглиблення наукової аргументації доцільно було б доповнити цей блок кількісною оцінкою ефективності взаємодії окремих компонентів або представити модель взаємозалежності (наприклад, через причинно-наслідкову діаграму чи інтерактивну матрицю), що посилює доказову базу комплексності запропонованого підходу.

5. У пункті 3.3 (стор. 178–195) викладено стратегічні орієнтири для розвитку суб'єктів господарювання, однак сам підхід до їх визначення має більш описовий характер. Було б доцільно посилити аналітичну глибину, наприклад, через матричну класифікацію стратегій або сценарне прогнозування їх ефективності.

Проте, наведені зауваження у більшості носять суто дискусійно-рекомендаційний характер та не знижують загальної теоретичної і практичної цінності і позитивної оцінки роботи Рибки О.В. Дисертаційна робота характеризується логічністю та послідовністю викладення матеріалу, містить методологічні положення, практичну цінність та науково обґрунтовані теоретичні результати.

Загальні висновки та оцінка дисертації.

Дисертаційна робота Рибки Олега Віталійовича на тему «Формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення» є авторським, цілісним, науковим дослідженням, яке виконано на актуальну тему і на високому теоретико-методичному рівні. Це завершене наукове дослідження, в якому автор запропонував вирішення важливого наукового завдання, щодо розробленню й науковому обґрунтуванню теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій вирішення наукової проблеми щодо формування

інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Рибка Олег Віталійович – автор дисертаційної роботи на тему «Формування інноваційної моделі управління розвитком державно-приватного партнерства в умовах повоєнного відновлення» заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри підприємництва та бізнесу
Київського національного університету
технологій та дизайну

Ірина ГНАТЕНКО

